

การวิเคราะห์เนื้อหาพุทธศาสนาจากหนังสือเรียนภาษาไทย  
สำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ\*

ANALYSIS OF BUDDHIST CONTENT IN THAI FROM THAI LANGUAGE TEXTBOOKS  
FOR CHINESE LEARNERS OF THAI AS A FOREIGN LANGUAGE

เทียนซง เหลย\*, นิธิต พรอำไพสกุล, สุภัค มหาวารากร

Tiansong Lei\*, Niton Pornumpaisakul, Supak Mahavarakorn

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

\*Corresponding author E-mail: tiansong.lei@g.swu.ac.th

### บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยมุ่งศึกษาและจัดจำแนกประเด็นเนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยซึ่งจัดทำขึ้นในประเทศจีน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ หนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 13 เล่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการอ่าน วิเคราะห์ และจัดหมวดหมู่ข้อมูลอย่างเป็นระบบ และใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนจำแนกออกเป็น 7 ประเด็น ได้แก่ 1) วัดและพระพุทธรูปที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร 2) วันสำคัญทางพุทธศาสนา 3) กิจกรรมทางพุทธศาสนา 4) ประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาไทย 5) พุทธศาสนากับวรรณกรรมไทย 6) คำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนา และ 7) การปกครองคณะสงฆ์ในสังคมไทย เนื้อหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าพุทธศาสนาได้รับการนำเสนอในหนังสือเรียนในฐานะศาสนาที่มีความเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม สังคม และวิถีชีวิตของคนไทย องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยในฐานะองค์ประกอบทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ซึ่งช่วยส่งเสริมความเข้าใจด้านวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนชาวจีนผ่านการเรียนรู้ภาษา ผลการวิจัยให้เห็นว่า เนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงภาษากับสังคมและวัฒนธรรมได้ ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาและปรับปรุงหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างชาติให้มีความสมดุล และสอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้

คำสำคัญ: พุทธศาสนา, หนังสือเรียนภาษาไทย, ผู้เรียนชาวจีน

### Abstract

This study aims to analyze Buddhist-related content in Thai-language textbooks for Chinese learners of Thai as a foreign language, focusing on the examination and categorization of Buddhist content in textbooks developed in China. The research sample consisted of 13 Thai language

textbooks for Chinese learners. The research instrument was a content analysis framework constructed by the researcher based on principles of content analysis. Data were collected through systematic reading, analysis, and categorization of the content, and descriptive statistics were employed for data analysis. The findings indicate that Buddhist content in Thai language textbooks for Chinese learners can be classified into seven aspects: 1) Important temples and Buddha images in Bangkok, 2) Important Buddhist days, 3) Buddhist activities, 4) The history of Thai Buddhism, 5) Buddhism and Thai literature, 6) Buddhist teachings and beliefs, and 7) The administration of the Buddhist monastic order in Thai society. These contents indicate that Buddhism is presented in the textbooks as a religion closely connected with Thai history, culture, society, and ways of life. The knowledge derived from this study suggests that Buddhism plays an important cultural role in Thai language textbooks, supporting Chinese learners' understanding of Thai culture through language learning. The findings also indicate that Buddhist content in Thai language textbooks is associated with learners' ability to relate language learning to social and cultural contexts. The results of this study may serve as a basis for the development and improvement of Thai language textbooks for foreign learners in a balanced manner and in accordance with learning contexts.

**Keywords:** Buddhism, Thai Language Textbooks, Chinese Learners

## บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของประเทศไทยและมีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของคนไทย ประเทศไทยได้รับการยกย่องว่าเป็นประเทศที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Chen, H. & Xiong, T., 2012) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4 และหลักอัฐปัจจัยตา ได้กลายเป็นแนวคิดสำคัญที่หล่อหลอมค่านิยม ความเชื่อ และการดำเนินชีวิตของคนไทย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2548) ตั้งแต่การเกิด การดำรงชีวิต จนถึงการตาย พระพุทธศาสนามีบทบาทเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและกิจกรรมในชีวิตประจำวันของคนไทยอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน วัด และพระสงฆ์ (Lin, X., 2006) สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศเชิงวัฒนธรรม (cultural-based language learning) ที่เห็นว่าภาษาและวัฒนธรรมไม่สามารถแยกออกจากกันได้

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจึงปรากฏอยู่ในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนในฐานะข้อมูลทางวัฒนธรรม เช่น ความรู้เกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา พิธีกรรมทางศาสนา บทบาทของวัดและพระสงฆ์ ตลอดจนแนวคิดและค่านิยมที่มีรากฐานจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา (Qi, S., 2013) เนื้อหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นพระพุทธศาสนาในสังคมไทย และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับวิถีชีวิตของคนไทยในมิติต่าง ๆ จากการทบทวนเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ได้พบว่า เนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยนั้นมีความแตกต่างกันในด้านขอบเขตและประเด็นที่น่าสนใจ (Yi, Z., 2013) บางเล่มเน้นเฉพาะพิธีกรรมหรือประเพณี บางเล่มกล่าวถึงหลักธรรม ความเชื่อ หรือบทบาทของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ส่งผลให้เห็นว่าเนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนยังขาดความเป็นระบบและความต่อเนื่อง ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความเข้าใจของผู้เรียนชาวจีนต่อพุทธศาสนาไทยในภาพรวม

สำหรับผู้เรียนชาวจีน การเรียนรู้เนื้อหาพุทธศาสนาในบริบทของภาษาไทยมีความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยและประเทศจีนต่างได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนาเช่นเดียวกัน แต่มีความแตกต่างในด้านบริบททางวัฒนธรรม รูปแบบพิธีกรรม และการตีความทางศาสนา (Qi, S., 2013) หากผู้เรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไทย



ที่ไม่ค่อยชัดเจน อาจก่อให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับพุทธศาสนาในบริบทสังคมไทย ดังนั้น ปัญหาการวิจัยในครั้งนี้ คือ หนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนได้นำเสนอเนื้อหาพุทธศาสนาในลักษณะใด

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการวิเคราะห์เนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน โดยศึกษาว่า หนังสือเรียนนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในมิติทางวัฒนธรรมไทยด้านใดบ้าง และมีลักษณะอย่างไร ผลการวิจัยคาดว่าจะช่วยให้ผู้เรียนชาวจีนเข้าใจพุทธศาสนาในบริบทของประเทศไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เข้าใจบริบททางวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และสามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหนังสือเรียนภาษาไทยให้เอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยควบคู่กันอย่างเหมาะสม

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์เนื้อหาพุทธศาสนาจากหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (ชานานู รอดเหตุภัย, 2557) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะและขอบเขตของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สาระเนื้อหาในเอกสารการเรียนการสอน ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อความ เนื้อเรื่อง และย่อหน้าที่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เพื่อสะท้อนภาพรวมของการนำเสนอเนื้อหาพุทธศาสนาในสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย

ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยการวิเคราะห์เป็นข้อความ เนื้อเรื่อง หรือย่อหน้าที่ปรากฏเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยกรอบการวิเคราะห์ดังกล่าวทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการจำแนกและจัดหมวดหมู่เนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียน และดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมเอกสารและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมหนังสือเรียนภาษาไทยและหนังสือด้านวัฒนธรรมที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนในคณะภาษาต่างประเทศของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ โดยคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมจำนวนทั้งสิ้น 13 เล่ม ได้แก่ หนังสือเรียนภาษาไทยและหนังสือด้านวัฒนธรรมที่เขียนเป็นภาษาไทย จำนวน 6 เล่ม คือ 1) แบบเรียนแปลไทย - จีน (Luo, Y., 2008) 2) ภาษาไทย 3 (Cen, R. & Xing, H., 2001) 3) ภาษาไทยพื้นฐาน 2 (Lu, S., 2018) 4) ภาษาไทยพื้นฐาน 2 (Luo, Y., 2009) 5) ภาษาไทยพื้นฐาน 3 (Yang, L., 2020) และ 6) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศไทย (Yi, Z., 2013) และหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เขียนด้วยภาษาจีน จำนวน 7 เล่ม ได้แก่ 1) สังคมและวัฒนธรรมไทย (Lin, X., 2006) 2) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศไทย (Chen, H. & Xiong, T., 2012) 3) ประวัติศาสตร์ไทยฉบับสมบูรณ์ (Duan, L., 2014) 4) ประวัติการพัฒนาวรรณคดีจีนตะวันออกเฉียงใต้ (He, S., 1996) 5) ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม (Tian, H. & Zhou, F., 2016) 6) คติชนวิทยาและวัฒนธรรมไทย (Qi, S., 2013) และ 7) ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทย (Duan, L., 2022)

เอกสารที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเอกสารชั้นปฐมภูมิทั้งหมด ได้แก่ หนังสือเรียนภาษาไทยและหนังสือด้านวัฒนธรรมที่ใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนชาวจีนโดยตรง หนังสือเรียนที่คัดเลือกต้องเป็นหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนจริงสำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ และมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับภาษาและวัฒนธรรมไทยอย่างชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลหลักในการวิเคราะห์เนื้อหาการกำหนดแหล่งข้อมูลในลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งศึกษาการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือเรียนโดยตรง



ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมและจัดเตรียมข้อมูล ผู้วิจัยอ่านหนังสือเรียนทั้ง 13 เล่มอย่างละเอียด และคัดเลือกข้อความ เนื้อเรื่อง หรือย่อหน้าที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยพิจารณาจากเนื้อหา ความหมาย และบริบทของข้อความ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบและจัดกลุ่มตามลักษณะของเนื้อหาที่มีความใกล้เคียงกัน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ โดยพิจารณาความถี่และลักษณะของการปรากฏเนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียน และสังเคราะห์ข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ของประเด็นเนื้อหาที่สะท้อนลักษณะและการนำเสนอพระพุทธศาสนา ในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลมุ่งเน้นการตีความเชิงเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบการวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้กำหนดขึ้นทำหน้าที่เป็นเครื่องมือวิจัย โดยผู้วิจัยใช้การอ่านซ้ำและการตรวจสอบความสอดคล้องของการจัดหมวดหมู่เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของการวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 หลังจากการวิเคราะห์เนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ตามกรอบการวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาสังเคราะห์และจัดระบบข้อมูลโดยใช้กรอบการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis เพื่อจำแนกประเด็นที่พบออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ จุดแข็ง (Strengths) จุดอ่อน (Weaknesses) โอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) ทั้งนี้ การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน พิจารณาจากลักษณะภายในของการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือเรียน SWOT Analysis ถูกนำมาใช้เพื่อสะท้อนภาพรวมเชิงโครงสร้างของการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือเรียน ซึ่งเหมาะสมกับการวิเคราะห์สื่อการเรียนการสอนในเชิงคุณภาพ

## ผลการวิจัย

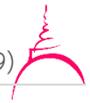
ก่อนนำเสนอผลการวิเคราะห์เนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบการวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดหมวดหมู่และนำเสนอผลการวิจัยในบทนี้ โดยมุ่งวิเคราะห์ลักษณะและขอบเขตของเนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียนอย่างเป็นระบบ

จากการวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า หนังสือเรียนมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 7 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) วัดและพระพุทธรูปที่สำคัญในกรุงเทพฯ 2) วันสำคัญทางพุทธศาสนา 3) กิจกรรมทางศาสนา 4) ประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาไทย 5) พุทธศาสนากับวรรณกรรมไทย 6) คำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนา และ 7) การปกครองคณะสงฆ์ในสังคมไทย ผลการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นแสดงให้เห็นเนื้อหาและตัวอย่างสาระที่ปรากฏในหนังสือเรียน ดังนี้

1. วัดและพระพุทธรูปที่สำคัญในกรุงเทพฯ ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัดและพระพุทธรูปสำคัญในกรุงเทพฯ ในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 7 เล่ม ได้แก่ ภาษาไทยพื้นฐาน 2 สังคมและวัฒนธรรมไทย แบบเรียนแปลไทย - จีน ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศไทย คติชนวิทยาและวัฒนธรรมไทย ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทย และประวัติการพัฒนาวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวัดและพระพุทธรูปที่สำคัญในกรุงเทพมหานคร โดยวัดที่ปรากฏ ได้แก่ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม วัดอรุณราชวราราม และวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เนื้อหาดังกล่าวครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับที่ตั้ง ประวัติความเป็นมา ลักษณะสำคัญของวัด และความสำคัญของวัดในบริบทของพระพุทธศาสนาไทย ดังตัวอย่าง

หนังสือ สังคมและวัฒนธรรมไทย กล่าวถึงวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามว่าเป็นวัดเก่าแก่ในกรุงเทพมหานคร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปไสยาสน์ และมีพระพุทธรูปและเจดีย์จำนวนมาก ซึ่งสะท้อนได้ถึงถึงความสำคัญของวัดในฐานะศูนย์กลางทางพระพุทธศาสนา ดังนี้



วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม หรือ วัดโพธิ์ ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ เดิมชื่อว่า วัดโพธาราม เนื่องจากมีหนึ่งในสามสมบัติล้ำค่าของชาติไทย คือ พระพุทธไสยาสน์ทองคำที่หล่อด้วยเหล็ก ทำให้เป็นที่รู้จักกันดี วัดนี้มีขนาดค่อนข้างใหญ่ มีเจดีย์และพระวิหารที่สวยงาม มี “ที่สุด” ของวัดหลายประการ ได้แก่ เป็นวัดที่เก่าแก่และใหญ่ที่สุดในกรุงเทพฯ มีพระพุทธไสยาสน์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และมีพระพุทธรูปและเจดีย์มากที่สุด ได้รับฉายาว่า “มีหมื่นพระในวัด” (ข้อความข้างต้นผู้วิจัยแปลจากหนังสือ สังคมและวัฒนธรรมไทย)

เนื้อหาเกี่ยวกับวัดอรุณราชวรารามกล่าวถึงประวัติการก่อสร้าง ที่ตั้งริมแม่น้ำเจ้าพระยา และความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ วัดพระศรีรัตนศาสดารามกล่าวถึงในฐานะวัดหลวงที่ประดิษฐานพระแก้วมรกต และเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาที่สำคัญของชาติไทย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า เนื้อหาเกี่ยวกับวัดและพระพุทธรูปที่สำคัญในกรุงเทพมหานครในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน มีลักษณะเป็นการให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา ประวัติ และความหมายในสังคมไทย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียน

2. วันสำคัญทางพุทธศาสนา ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวกับวันสำคัญทางพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 7 เล่ม ได้แก่ ภาษาไทยพื้นฐาน 2 ภาษาไทยพื้นฐาน 2 ภาษาไทยพื้นฐาน 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศไทย สังคมและวัฒนธรรมไทย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศไทย และประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม เนื้อหาที่ปรากฏครอบคลุมวันสำคัญทางพุทธศาสนาหลายวัน เช่น วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา และวันอัฐมีบูชา ดังตัวอย่าง

หนังสือเรียนอธิบายความหมายของวันสำคัญทางพุทธศาสนาโดยเชื่อมโยงกับเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธศาสนา ดังเช่นหนังสือ ภาษาไทย 3 กล่าวถึงวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา โดยอธิบายความหมายของคำว่า “พรรษา” ระยะเวลาการจำพรรษาของพระสงฆ์ในฤดูฝน และช่วงเวลาของวันเข้าพรรษาและวันออกพรรษา ดังนี้

คำว่า พรรษา แปลว่า ปี หมายถึง ระยะเวลาที่ครบรอบ 12 เดือน หรือเวลาที่โลก โคจรรอบดวงอาทิตย์ครั้งหนึ่ง แต่ในที่นี่แปลว่า ฤดูฝน คำว่า เข้าพรรษา หรือ เข้าฤดูฝน คือ ถึงเวลา ที่พระสงฆ์จะต้องหยุดการเดินทางในฤดูฝน พักอยู่ในที่ใดที่หนึ่งโดยไม่ไปแรมคืนที่อื่น เพราะเหตุ นี้คำว่า จำพรรษา จึงเกิดขึ้น ซึ่งหมายถึง การอยู่วัดสามเดือน ในฤดูฝน หมายความว่า พระสงฆ์จะ พักอยู่ในวัดที่ตนอธิษฐานพรรษาตลอดสามเดือนในฤดูฝน จะไปแรมคืนที่อื่นไม่ได้ นอกจากมีเหตุ จำเป็น วันเข้าพรรษาจะเริ่มตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 4 แล้วไปครบสามเดือนในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งเป็นวันออกพรรษา

หนังสือ สุภาสิตไทยและเชิงอรรถ กล่าวถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา และวันอัฐมีบูชา โดยอธิบายเหตุการณ์ทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับแต่ละวัน เช่น การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า การแสดงปฐมเทศนา และการแสดงธรรมโอวาทปาฏิโมกข์ รวมถึงการกล่าวถึงกิจกรรมทางศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญ ดังนี้

วันสำคัญทางพุทธศาสนา มีวันพระ และวัน ประกอบพิธีกรรมเพื่อระลึกถึงพระรัตนตรัยเป็นพิเศษ อีก 3 วัน คือ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชาและวันอัฐมีบูชา สำหรับ วันอัฐมีบูชาเป็นกิจกรรมที่ทำกันเฉพาะพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น

วันวิสาขบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 เป็นวันสำคัญยิ่งทางพระพุทธศาสนา เพราะเป็นวันที่พระพุทธเจ้า ประสูติ (เกิด) ตรัสรู้ (สำเร็จ) ประณิพพาน (ดับ) ในวันนี้ พุทธศาสนิกชนจะทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ และร่วมพิธีเวียนเทียนที่วัดเพื่อแสดงความเคารพและรำลึกพระคุณของพระองค์ วันวิสาขบูชามีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย



วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง ธรรมเป็นครั้งแรก และเป็นวันที่มีพระสงฆ์รูปแรกเกิดขึ้นในโลก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ ทำให้มีพระรัตนตรัยครบองค์ 3 คือ พระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ วัน อาสาฬหบูชาเพื่อกำหนดให้มีขึ้นในรัชกาลที่ 9 พุทธศาสนิกชนจะร่วมกันฟังพระธรรม เทศนา และร่วมพิธีเวียนเทียนเพื่อระลึกคุณพระรัตนตรัย

วันมาฆบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 เป็นวันที่ พระพุทธเจ้าได้แสดงธรรมโอวาทปาฏิโมกข์ คือ ละชั่ว ทำดี ทำ จิตใจให้ผ่องใส ในวันนี้มีเหตุการณ์สำคัญ คือ เป็นวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ พระสงฆ์ จำนวน 1,250 รูป ซึ่งล้วนเป็นพระอรหันต์มาประชุม กันโดยมิได้นัดหมาย และทั้งหมดได้รับการอุปสมบทจาก พระพุทธเจ้า กิจกรรมที่พุทธศาสนิกชนนิยมจัดทำในวันนี้ ก็เช่นเดียวกับวันวิสาขบูชา และวันอาสาฬหบูชา

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า วันสำคัญทางพุทธศาสนา เป็นวันที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของ พระพุทธเจ้า วันเหล่านี้มีความหมายทางศาสนาและเป็นโอกาสให้พุทธศาสนิกชนได้ระลึกถึงพระคุณของพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ วันสำคัญทางพุทธศาสนาช่วยปลูกฝังความศรัทธาและส่งเสริมให้คนประพฤติ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของเนื้อหาพุทธศาสนาที่นำเสนอในหนังสือเรียน

3. กิจกรรมทางศาสนา ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 7 เล่ม ได้แก่ ภาษาไทยพื้นฐาน 2 แบบเรียนแปลไทย - จีน ภาษาไทยพื้นฐาน 3 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศไทย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศไทย ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม และคติชนวิทยา และวัฒนธรรมไทย เนื้อหาดังกล่าวกล่าวถึงกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่ปฏิบัติกันโอกาสต่าง ๆ ดังตัวอย่าง

หนังสือ ภาษาไทยพื้นฐาน 3 กล่าวถึงกิจกรรมทางศาสนาในช่วงวันเข้าพรรษา โดยระบุว่า พุทธศาสนิกชนมักปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำบุญตักบาตร การฟังพระธรรมเทศนา การถวายผ้าอาบน้ำฝน การหล่อเทียนพรรษา และการถวายจตุปัจจัยไทยธรรม นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงการถือศีลและการปฏิบัติธรรมในช่วงเข้าพรรษา รวมถึงการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับวันเข้าพรรษาในวัด สถานศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

ในวันเข้าพรรษาจะมีกิจกรรมมากมายหลายอย่าง กล่าวคือ ในตอนเช้า ชาวบ้านจะไปทำบุญตักบาตร หลังจากนั้นก็จะไปวัดเพื่อฟังพระธรรมเทศนา และจะมีการถวายผ้าอาบน้ำฝน ร่วมหล่อเทียนพรรษา และถวายจตุปัจจัยไทยธรรม ในช่วงเข้าพรรษาจะมีการถือศีล ปฏิบัติธรรม ละเว้นอบายมุขทั้งปวง นอกจากนี้แล้ว ตามสถานที่ราชการ สถานศึกษา และที่วัด มักจะจัดนิทรรศการ การบรรยาย การฉายสไลด์ หรือการบรรยายธรรมเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติความเป็นมาของวันเข้า พรรษา ฯลฯ เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและผู้สนใจทั่วไป

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า กิจกรรมทางพุทธศาสนา เป็นการแสดงออกถึงความศรัทธา เช่น การทำบุญตักบาตร การฟังธรรม การถือศีล และการปฏิบัติธรรม

4. ประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาไทย ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 7 เล่ม ได้แก่ ภาษาไทยพื้นฐาน 2 สังคมและวัฒนธรรมไทย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศไทย ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม คติชนวิทยาและวัฒนธรรมไทย ประวัติ การพัฒนาวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทย เนื้อหาดังกล่าว กล่าวถึงกำเนิดของพระพุทธศาสนา การเผยแผ่จากประเทศอินเดีย และการเข้าสู่ดินแดนไทยในช่วงเวลาต่าง ๆ ทางประวัติศาสตร์ ดังตัวอย่าง

หนังสือ ภาษาไทยพื้นฐาน 2 กล่าวถึงการกำเนิดของพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียก่อนพุทธศักราช และการเผยแผ่เข้าสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ รวมถึงประเทศไทย โดยเชื่อมโยงกับช่วงสมัยสุโขทัยและการปกครองในรัชสมัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับและแพร่หลายในสังคมไทย ดังนี้



ศาสนาพุทธถือกำเนิดในประเทศอินเดียก่อนพุทธศักราช 45 ปี (พุทธศักราชเริ่มนับตั้งแต่ปีที่ พระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพาน) ซึ่งนับว่าเป็นศาสนาที่สำคัญที่สุดในโลกศาสนาหนึ่ง มีผู้นับถือหลายร้อย ล้านคน โดยเฉพาะในแถบประเทศเอเชียใต้ เอเชียตะวันออก และเอเชียอาคเนย์ ในประเทศไทย พระพุทธศาสนาได้แผ่ขยายเข้ามาสู่ดินแดนสุวรรณภูมิ ได้แก่ ในเขตประเทศพม่าและประเทศไทย ในสมัยพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ซึ่งมีกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี พระศาสดาผู้ให้กำเนิด พระพุทธศาสนา คือ “สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า”

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า ประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนา แสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาได้เผยแพร่จากประเทศอินเดียเข้าสู่ไทยตั้งแต่อดีต และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมไทย พระพุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับการปกครอง วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนไทย

5. พุทธศาสนากับวรรณกรรมไทย ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนากับวรรณกรรมในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ สังคมและวัฒนธรรมไทย ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประเทศไทย ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม และประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทย เนื้อหาดังกล่าวกล่าวถึงวรรณกรรมไทยที่มีที่มาหรือเนื้อหาเกี่ยวข้องกับแนวคิดและคำสอนทางพุทธศาสนา ดังตัวอย่าง

หนังสือ ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม กล่าวถึงวรรณกรรมเรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นวรรณกรรมทางศาสนาที่แต่งขึ้นในสมัยสุโขทัย โดยพระมหาธรรมราชาที่ 1 เนื้อหาอธิบายแนวคิดทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับโลกทั้งสาม ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ รวมถึงความเชื่อเกี่ยวกับการเวียนว่ายตายเกิด โดยอาศัยคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ดังนี้

ในสมัยสุโขทัย ผลงานที่เป็นตัวแทนสำคัญที่สุด นั่นคือ วรรณกรรมทางศาสนาเรื่อง ไตรภูมิพระร่วง ซึ่งพระมหาธรรมราชาที่ 1 แห่งราชวงศ์สุโขทัยทรงนิพนธ์ขึ้นโดยอาศัยพระไตรปิฎกและคัมภีร์พุทธศาสนาประมาณ 30 คัมภีร์ ใช้สำหรับประกอบเทศกาลและพิธีกรรมทางศาสนา ไตรภูมิพระร่วง ใช้ภาษาร้อยแก้วที่เรียบง่าย แต่ไพเราะ อธิบายทัศนะทางศาสนาและปรัชญาของชาวไทย นับเป็นผลงานชิ้นเอกที่หายากในวรรณกรรมไทยโบราณ เนื้อหาทั้งหมดแบ่งเป็น 10 บท กล่าวถึงโลกทั้งสามที่สรรพสัตว์อาศัยอยู่ ได้แก่ กามภูมิ รูปภูมิ และอรุภูมิ อธิบายแนวคิดทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับการกำเนิดโลกและภวอนังตงามของสวรรค์ พร้อมทั้งชี้แนะให้ประชาชน ละเว้นความชั่ว ประพฤติความดี เพื่อหลีกเลี่ยงจากความทุกข์แห่งการเวียนว่ายตายเกิดในไตรภูมิ ไตรภูมิพระร่วง เป็นวรรณกรรมที่เป็นที่รู้จักและแพร่หลายในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง (ข้อความข้างต้นผู้วิจัยแปลจากหนังสือประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า พุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับวรรณกรรมไทย โดยแนวคิดทางพุทธศาสนานำมาใช้เป็นเนื้อหาในการประพันธ์วรรณกรรม วรรณกรรมทางพุทธศาสนามีบทบาทสอนศีลธรรม แนะนำให้ทำความดี

6. คำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนา ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวกับคำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนา ในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประเทศไทย สังคมและวัฒนธรรมไทย ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม คติชนวิทยาและวัฒนธรรมไทย และประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทย เนื้อหามุ่งนำเสนอหลักคำสอนพื้นฐานและความเชื่อสำคัญของพระพุทธศาสนา ดังตัวอย่าง

หนังสือ สุภาชิตไทยและเชิงอรธ กล่าวถึงคำสอนสำคัญของพระพุทธศาสนา ซึ่งสรุปเป็นหลักใหญ่ 3 ประการ ได้แก่ การเว้นความชั่ว การทำความดี และการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงความเชื่อหลักในพระพุทธศาสนา 2 ประการ คือ ความเชื่อเรื่องเหตุผล และความเชื่อเรื่องกรรม ดังนี้

คำสอนของพระพุทธศาสนาที่มีจำนวนมากมาย สรุปเป็นหลักใหญ่ ๆ 3 หลัก อันแสดงให้เห็นทั้ง หลักการวิธีการและเป้าหมายของพระพุทธศาสนาไว้อย่างครบถ้วน



หลักที่ 1 เว้นความชั่วทั้งปวง (ไม่ทำบาป)

หลักที่ 2 ทำความดีให้บริบูรณ์ (ทำกุศล)

หลักที่ 3 ชำระจิตใจของตนให้บริสุทธิ์

คำสอนเรื่องความเชื่อในพระพุทธศาสนามีหลักใหญ่ ๆ อยู่ 2 ข้อ คือ ความเชื่อเรื่อง เหตุผล และความเชื่อเรื่องกรรม

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า คำสอนของพระพุทธศาสนาให้มนุษย์รู้จักแยกความดีและความชั่ว โดยสอนให้ละเว้นการทำความชั่ว ทำความดี และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ความเชื่อในเรื่องเหตุและผล รวมถึงเรื่องกรรม เป็นหลักสำคัญที่ช่วยให้คนตระหนักถึงผลของการกระทำของตนเอง คำสอนเหล่านี้มีเป้าหมายเพื่อให้มนุษย์ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสงบสุข

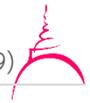
7. การปกครองคณะสงฆ์ในสังคมไทย ผู้วิจัยพบเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ในสังคมไทย ในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน จำนวน 3 เล่ม ซึ่งได้แก่ ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม ประวัติศาสตร์ไทยฉบับสมบูรณ์ และประวัติศาสตร์พุทธศาสนาในประเทศไทย เนื้อหาอธิบายโครงสร้างการบริหารจัดการคณะสงฆ์และความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับรัฐ ดังตัวอย่าง

หนังสือ ประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม กล่าวถึงระบบการปกครองคณะสงฆ์ของประเทศไทย ซึ่งแบ่งการบริหารออกเป็น 4 ภูมิภาคใหญ่ และแบ่งเป็นเขตการปกครองย่อย รวมทั้งระบุบทบาทของสมเด็จพระสังฆราชในฐานะผู้นำสูงสุดของคณะสงฆ์ นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงความเกี่ยวข้องของพระมหากษัตริย์และรัฐในการกำกับดูแลกิจการพระพุทธศาสนา ตลอดจนข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานะและบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทย เช่น การไม่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ดังนี้

ระบบคณะสงฆ์ของประเทศไทยแบ่งการปกครองออกเป็น 4 ภูมิภาคใหญ่ โดยมีสมเด็จพระสังฆราชฝ่ายภูมิภาคหรือพระเถระชั้นผู้ใหญ่เป็นประมุขของแต่ละภูมิภาค ภายใต้ภูมิภาคแบ่งออกเป็น 18 เขตการปกครองย่อย ซึ่งแต่ละเขตรับผิดชอบดูแลจังหวัดประมาณ 3 - 4 จังหวัด ผู้นำสูงสุดของคณะสงฆ์ คือ สมเด็จพระสังฆราช โดยมีรองสมเด็จพระสังฆราชช่วยปฏิบัติหน้าที่ คณะสงฆ์แบ่งออกเป็นสามเณรและพระภิกษุ พระมหากษัตริย์ทรงมีพระราชอำนาจในการคัดเลือกพระเถระผู้มีชื่อเสียงและคุณธรรมสูงส่งรูปหนึ่งขึ้นดำรงตำแหน่งสมเด็จพระสังฆราช ขณะเดียวกัน รัฐบาลสามารถกำกับ ดูแล และควบคุมกิจการพระพุทธศาสนาได้ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการบริหารบุคคลและด้านงบประมาณ อีกทั้งยังกำหนดให้พระสงฆ์ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองได้ และสามเณรพระภิกษุ รวมถึงผู้บำเพ็ญเพียรทางศาสนา ไม่มีสิทธิใช้สิทธิเลือกตั้ง (ข้อความข้างต้นผู้วิจัยแปลจากหนังสือประเทศไทย ฉบับปรับปรุงครั้งที่สาม)

จากการวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงการจัดระเบียบของพระสงฆ์มีการกำหนดลำดับชั้นและหน้าที่ความรับผิดชอบ ทำให้การดำเนินกิจการทางพระพุทธศาสนาเรียบร้อย สะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับรัฐ

จากการวิเคราะห์เนื้อหาพระพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า เนื้อหาสามารถจำแนกออกเป็น 7 ประเด็น ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า หนังสือเรียนส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวัดและพระพุทธรูปที่สำคัญ รวมถึงวันสำคัญทางพุทธศาสนา มากกว่าประเด็นอื่น รายละเอียดของการกระจายเนื้อหาในแต่ละประเด็นแสดงไว้ในภาพที่ 1



**ภาพที่ 1** การกระจายเนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า เนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนสามารถจำแนกออกเป็น 7 ประเด็น โดยเนื้อหาที่พบมากที่สุดปรากฏในหนังสือเรียน จำนวน 7 เล่ม คิดเป็น 53.85% ได้แก่ วัดและพระพุทธรูปที่สำคัญในกรุงเทพฯ วันสำคัญทางพุทธศาสนา กิจกรรมทางศาสนา และประวัติศาสตร์พุทธศาสนาไทย ซึ่งมีจำนวนการปรากฏเท่ากันทุกประเด็น รองลงมา คือ เนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนากับวรรณกรรมไทย และคำสอนและความเชื่อในพุทธศาสนา พบในหนังสือเรียน จำนวน 5 เล่ม คิดเป็น 38.46% ส่วนเนื้อหาการปกครองคณะสงฆ์ในสังคมไทยพบน้อยที่สุด ปรากฏในหนังสือเรียน จำนวน 3 เล่ม คิดเป็น 23.08% ของหนังสือเรียนทั้งหมด

จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ดังกล่าวมาสังเคราะห์และจัดระบบข้อมูลโดยใช้กรอบการวิเคราะห์แบบ SWOT Analysis เพื่อสะท้อนลักษณะโดยรวมของการนำเสนอเนื้อหา ทั้งนี้ การวิเคราะห์ในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปภาพรวมของประเด็นที่พบจากการศึกษา

ผลการสังเคราะห์ พบว่า หนังสือเรียนส่วนใหญ่นำเสนอเนื้อหาพุทธศาสนาในระดับพื้นฐานอย่างเป็นระบบครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับวัดสำคัญ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมทางศาสนา และข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ซึ่งสะท้อนถึงจุดแข็งของหนังสือเรียนในการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมไทยควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาไทย

ยังพบว่า หนังสือเรียนบางเล่มมีข้อจำกัดในการนำเสนอเนื้อหา โดยมุ่งเน้นการให้ข้อมูลเชิงความรู้เป็นหลัก และมีการเชื่อมโยงเนื้อหาต่อกิจกรรมการใช้ภาษาในสถานการณ์จริงค่อนข้างจำกัด ประเด็นดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่อาจยังไม่เอื้อต่อการประยุกต์ใช้ความรู้ในเชิงปฏิบัติ

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาภายใต้บริบทของการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศในปัจจุบันพบว่า มีแนวโน้มที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการภาษาและวัฒนธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งเปิดโอกาสให้สามารถนำผล การศึกษานี้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการพัฒนาหนังสือเรียนหรือสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้ทางศาสนาและวัฒนธรรมของผู้เรียนชาวจีนยังคงเป็นปัจจัยที่ควรพิจารณาในการนำเสนอเนื้อหา เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม



## อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้วิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน พบว่า หนังสือเรียนส่วนใหญ่ นำเสนอเนื้อหาพุทธศาสนาในระดับพื้นฐานอย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับวัดสำคัญ วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมทางศาสนา และข้อปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ลักษณะการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรมเข้ากับการเรียนการสอนภาษาไทย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องความเข้าใจข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Understanding) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาไปพร้อมกับการเรียนรู้บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา (กรรณิกา พันธุ์ศรี และคณะ, 2564)

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural Theory) ซึ่งอธิบายว่า ภาษาไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการสื่อสารเท่านั้น หากแต่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิต ความเชื่อ และค่านิยมของสังคม (วชิรพันธ์ ชัยนนถิ, 2554) ดังนั้น การนำเสนอเนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทย จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนชาวจีนเข้าใจสังคมไทยและวัฒนธรรมไทยได้อย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและประเพณีที่ยังคงมีรากฐานจากพระพุทธศาสนา

ผลการศึกษาพบข้อจำกัด หนังสือเรียนส่วนใหญ่ยังนำเสนอเนื้อหาในระดับพื้นฐาน ทำให้ผู้เรียนอาจไม่เข้าใจรายละเอียด เนื้อหาบางส่วนยังเป็นเชิงบรรยาย ขาดกิจกรรมหรือแบบฝึกหัดที่ช่วยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และเข้าใจด้วยตนเอง ซึ่งอาจจำกัดความสามารถในการเชื่อมโยงภาษาและวัฒนธรรม โดยสรุป การวิจัยครั้งนี้พบว่า หนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับชาวจีนสามารถทำหน้าที่เป็นสื่อวัฒนธรรมได้ดี หนังสือเรียนยังมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติม โดยควรส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบการเรียนรู้แบบมีประสบการณ์ (Experiential Learning) เช่น การให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาภายใต้สถานการณ์จำลองหรือสถานการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ U-senyang, S. ที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (U-senyang, S., 2024) ทั้งนี้ การปรับปรุงเนื้อหาให้เข้าใจง่ายและเชื่อมโยงกับการใช้ภาษาไทยในชีวิตจริง จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้และสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้

## สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ด้านการวิเคราะห์เนื้อหาพุทธศาสนาในหนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน โดยจำแนกประเภทเนื้อหาออกเป็น 7 ประเด็น อย่างเป็นระบบ ทำให้เห็นภาพรวมของเนื้อหาพุทธศาสนาที่ปรากฏในหนังสือเรียนอย่างชัดเจน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการเรียนภาษาไทยผ่านบริบทวัฒนธรรมพุทธศาสนาเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนชาวจีน เนื่องจากช่วยส่งเสริมความเข้าใจทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม ควบคู่กับการสร้างทัศนคติที่ถูกต้องต่อศาสนาและประเพณีไทย อย่างไรก็ตาม หนังสือเรียนยังมีข้อจำกัดในบางประเด็น เช่น เนื้อหาที่เป็นเชิงบรรยายมากเกินไป และการอธิบายพิธีกรรมหรือความเชื่อ บางประการที่ยังไม่เอื้อต่อความเข้าใจเชิงลึก ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงหนังสือเรียนให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุม เข้าใจง่าย และจัดรูปแบบการเรียนรู้เชิงประสบการณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาไทยและวัฒนธรรมไทยของผู้เรียนต่างชาติ รวมถึงพัฒนาความสามารถในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ หนังสือเรียนภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีนยังคงมีบทบาทสำคัญทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรม และมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีกับการปฏิบัติจริง



## เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา พันธุ์ศรี และคณะ. (2564). การวิจัยข้ามวัฒนธรรมทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. วารสารนวัตกรรมและวัฒนธรรมองค์การ, 12(2), 1-19.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2557). การพัฒนาตำราว่าด้วยศาสตร์และศิลป์แห่งการเรียบเรียงบทนิพนธ์และการวิจัยเชิงคุณภาพ. Interdisciplinary Research Review, 8(2), 1-16.
- วชิรพันธ์ ชัยนนถิ. (2554). การพัฒนาจริยธรรมนักเรียนและการเรียนรู้ทางสังคม. วารสารกระแสวัฒนธรรม, 12(22), 21-25.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2548). วันอาสาฬหบูชา. เรียกใช้เมื่อ 7 มกราคม 2569 จาก <https://www.watnyanaves.net/th/book-reading/542/4>
- Cen, R. & Xing, H. (2001). Thai Language 3. (2<sup>nd</sup> ed.). Beijing: Foreign Language Teaching and Research Press.
- Chen, H. & Xiong, T. (2012). An Introduction to Thailand. Guangzhou: World Book Publishing Guangdong Co, Ltd.
- Duan, L. (2014). A General History of Thailand. Shanghai: Shanghai Academy of Social Sciences Press.
- \_\_\_\_\_. (2022). A History of Thai Buddhism. Shanghai: Shanghai Academy of Social Sciences Press.
- He, S. (1996). A History of Cultural Development in Southeast Asia. Yunnan: Yunnan People's Publishing House.
- Lin, X. (2006). Thai Society and Culture. Guangdong: Guangdong Economic Publishing House.
- Lu, S. (2018). Basic Thai 2. Chongqing: Chongqing University Press.
- Luo, Y. (2008). Theory and Practice of Thai-Chinese Translation. Chongqing: Chongqing University Press.
- \_\_\_\_\_. (2009). Basic Thai 2. Guangzhou: Guangzhou. World Book Publishing.
- Qi, S. (2013). Thai Folk Customs and Culture. Beijing: Beijing University Press.
- Tian, H. & Zhou, F. (2016). Thailand. Beijing: Social Sciences Academic Press.
- U-senyang, S. (2024). Experiential Learning in Action: Analyzing Outcomes and Educational Implications. Journal of Education and Learning Reviews, 1(2), 13-28.
- Yang, L. (2020). Basic Thai 3. Chongqing: Chongqing University Press.
- Yi, Z. (2013). An Overview of Thailand. Chongqing: Chongqing University Press.